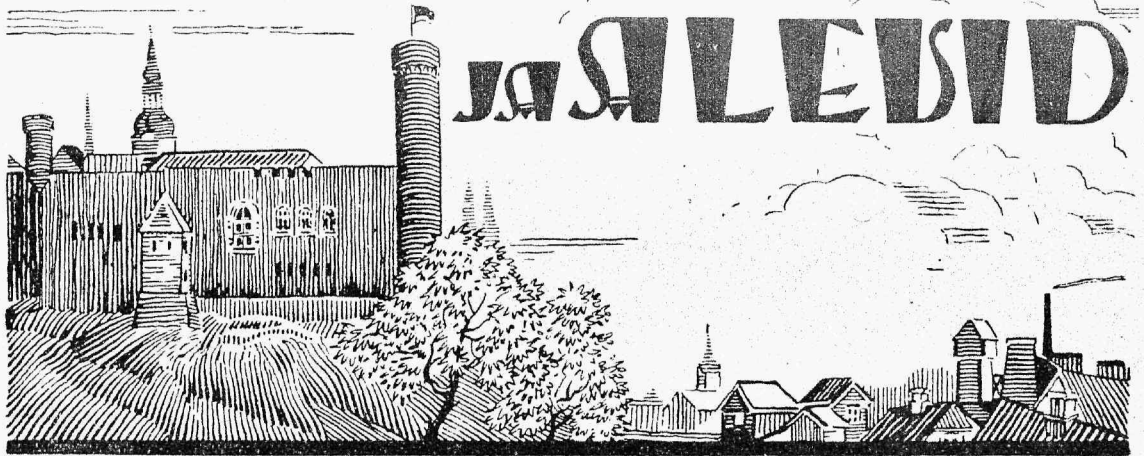

LINNAD JA ALEVIBID

»EESTI LINNADE LIIDU HÄALEKANDJAK«

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas. Vastutav toimetaja: V. Smetanin.
Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6.

Ilmub 10 korda aastas.

VIII aastakäik.

Numbri hind 25 senti.

Nr. 8

31. jaanuaril

1936

SISU.

Linna- ja alevivalitsuste esitised, sund-
määrusid ja nende esitamisest —
E. Karjahärm.

Mõnest küsimusest isikunimede omapä-
rastuse alal — *Ed. Roos.*

Väikekorterite ehitamine Stokholmis —
A. Gustavson.

Narva-Jõesuu suvituskoha tekkimine
ja arenemine kuni 1899. a. —
mag. A. Soom.

Eesti Linnadeliidu tegevusest.

Kroonika.

LINNAD JA ALEVID

EESTI LINNADELIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

№ 8

Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn,
Pikk 6, telefon 431-58.

31. jaanuaril

VIII AASTAKÄIK

Ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s.

1936

Linna- ja alevivalitsuste esitisist, sundmäärusist ja nende esitamisest.

E. Karjahärm.

Kuna Siseministeeriumile kinnitamiseks esitatavad linna- ja alevivolikogude otsused, sundmäärused ja muud korraldused osutuvad sageli puudulikeks, vajavad täiendamast, õiendamist ja parandamist, tekitades seega ülearust ja aegaviitvat kirjavahetust, viivitades seega omavalitsuste otsuste täitmisele lubamist ja kinnitamist, milline ajakulutus on omavalitsusile mõnikord olulise tähtsusega, puudutatakse allpool mõningaid asjaajamise algelisemaid nõudeid, et vältida äsjamainitud arusaamatusi ja üldisist nõudeist kõrvalekaldumisi.

I. Linna- ja alevivolikogude koosolekute protokollid peavad sisaldama: järjekorranumbri (lugedes esimesest majandusaasta algusel peetud koosolekust); linna- või alevivolikogu nimetuse; koosoleku aja ja koha nimetuse; volikogu liikmete üldarvu ja koosolekust osavõtnute arvu ja nimed, samuti puudunute arvu ja nimed; koosoleku juhataja ja protokollija nimed; koosoleku alguse tunniaja; koosoleku päevakorra (arutusele määratud iga eri asi või küsimus nimetatud eri punktina) ja päevakorra järjekorras iga arutatud eri asja või küsimuse selle nimetusega eri punkti all: täieliku ja selge kirjelduse, lahendamiseks tehtud ettepanekud, nende motiivid ja seaduslikud alused, ettepanekute hääletamise viisi (avalik — käe ülestõstmisega või salajane — tähekestete või kuulikestega) ja tagajärjed — poolt ja vastu antud ja hääletamast keeldunute või osavõtmataks või erapooletuks jäänute häälte arvud, ja vastuvõetud otsuse täieliku, selge ja täpse sisu; protokollil lõpul — koosoleku lõpu tunniaja ja osavõtnute allkirjad.

Protokollil üksikute punktide ära kirjad peavad sisaldama: protokollil alguse

kuni koosoleku juhataja ja protokollija nimedega, et selguks koosoleku koostise seaduspärasus; esitada soovitud punkt, kirjutatud tervikuna välja ja lõpul — koosoleku lõpu tunniaja ja nende nimed, kes protokollile kirjutasiid alla.

II. Ametnikkude ja esindajate valimise protokollis, peale ülaltähendatud üldiste nõuete täitmise, konstateeritagu millise seaduse alusel valimine toimetatud ja mis põhjusel see võeti ette, samuti tähendatagu kas valimisprotokollis või sellele juurde lisatud erilehel või kaaskirjas iga valitu vanus, haridus, riikkondsus, õiguste kitsendamatus (kohtulikult karistamata, või kui karistatud — siis kunas, kelle otsusega, millise süüteo eest ja millise karistusega), elukutse ja senised ametid riigi- või omavalitsusteenistuses, mis ajast mis ajani neid pidanud või peab. Alevisekretäride ja muude kutseliste ametnikkude valimisel ka — milliste ajalehtede milliseis numbreis (kuupäev, aasta ja nr.) valimisest kuulutati, kes kandideerisid ja millised kutsetunnistised esitasid (kellelt, millal ja mis numbri all antud).

Need andmed on kõik tarvilikud valimise seaduspärasuse ja valitute nõudeile vastavuse selgitamiseks.

III. Laenu tegemise otsuseis tähendatagu milliseks otstarbeks, kui suur summa ja kellelt laenatakse ning milliseil tähtajul, milliste osadena see ja milliste %-dega tasutakse. Laenu tegemisel oma erikapitalist või erikapitalide kasutamisel tagasimaksuta tähendatagu kui suured need erikapitalid on ja kus nad asuvad.

Laenu tegemise otsuse kinnitamiseks esitatavale ära kirjale lisatagu juurde ära kiri viimasest kuubilansist ja andmed varemalt tehtud laenude ja võlgade seisundist.

IV. Kinnisvarade võõrandamise otsuseist konstateeritagu nende kinnistus linna või alevi omanduseks või muul alusel linnale või alevile kuuluvus, kirjeldatagu võõrandavate varade seisund, väärtus ja võõrandamise põhjused, kui ka võõrandamise viis ja tingimused ning määratagu ära võõrandamisest saadava summa otsarve.

V. Laatade asutamiste otsuseist kirjeldatagu laadapidamiseks määratud maa asukoht, suurus hektaares ja sinna juurde viivad tänavad ja teed, konstateeritagu kellele see maa kuulub ja millise õigusega ning milliseil tingimusil seda maad laadapidamiseks kasustatakse, kui see pole linna või alevi enda omanduseks.

Laadapidamise otsuse kinnitamiseks esitatavale ärakirjale lisatagu juurde laadaplatsi skeem. Sellised andmed on ka vajalikud turgude asutamiseks.

VI. Esitisele, mille põhistamiseks toetatakse või viidatakse mõnele varemale otsuseile, korraldusile, kirjule või muile dokumentidele, lisatagu need juurde kas alg- või ärakirjadena, või kui neist mõned on avaldatud üldiseks teadmiseks või teatatud varemalt, siis tähendatagu vähemalt kus nad on avaldatud või kunas ja millise numbri all teatatud. Seadusile ja määrusile viitamisil tähendatagu sulgudes kus need on avaldatud, nii nagu nõutakse ja juhatatakse näitlikult Seaduste kokkuseadmise juhtnööres (RT 101 — 1928) §§ 18 ja 25.

Esitised, mis mitmel või mitmeteistkümmel lehel, nõelutagu või köidetagu muul viisil kokku sisu kronoloogilises järjekorras, nii et lehed ei pudeneks laiali, muude kirjadega segi ei sattuks ega osadena maha ei jääks, nagu sageli juhtub klambriga või nõelaga kokkupistmisel. Klambriga või nõelaga võib kinnitada kokkuõmmeldud kirjavahetuse külge teisele asutisele saadetava vastuse või asja edasiandmise kirja, vahest ka vähemaid mõnelehelisi kirjavahetusi.

Kõik ametlikud aktid, dokumendid, kirjad, statistilised andmed, teated, tabelid jne. peavad olema varustatud selle asutise või ametniku nimetusega, kes nad koostanud, koostamisajaga — kuupäeva ja aastaga ja nende sisu eest vastutavate ametnikkude allkirjadega. Mainitud andmeteta ei või olla ega saata teisele asutisele ühtegi ametlikku paberit.

VII. Kuna omavalitsuste sundmäärusil on riigi kohalikus valitsemises kodanikkude ühiseluliste vahekordade ja kohus-

tuste normeermises suur tähtsus ja kuna juriidiliste tagajärgede pooldest on nad õieti kohaliku valitsemise seadused, tuleb arusaadavalt ka omavalitsuste sundmääruste sisulise ja vormilise külje suhtes püstitada samad kindlad nõudmised, kui üldriiklikkude seaduste ja määruste vastu. Seni korduvad aga linna-, maakonna- ja aleviomavalitsuste sundmääruste väljaandmisel mitmesugused juriidilised, kui ka määrustehnilised vead ja puudused, mis takistavad nende väljakuulutamist või jälle raskendavad nende käsitlemise kodanikele, järelevalveasutisele kui ka kohtule. Seni on olnud palju selliseid juhtumeid, kus esitatud sundmäärused on vajanud tagasisaatmist mõnikord üsna väikeste, lihtsate hooletuste, või kui vähe karmimalt öelda — lohakuste pärast. Muidugi pole see öeldud kõigi kohta, kuid mõnede omavalitsuste kohta siiski.

Näiteks saatis üks linnavalitsus avaldamiseks sundmääruse ärakirjadena. Talte teatati, et sundmäärust ei saa saata edasi, kuna see ei vasta vorminõudeile — puuduvad originaalallkirjad. Seepeale saatis tähendatud omavalitsus sundmääruse otse „Riigi Teatajale“, kust see saadeti Siseministeeriumile.

Ka juhtub palju vigu masinal ümberkirjutamisel, millest nähtub, et enne väljasaatmist ei vaevuta lugeda sundmäärusi läbi ja võrrelda. Ka jätavad mõne omavalitsuse sundmäärused palju soovida keelilisest küljest.

Selliseid näiteid võiks tuua palju, kuid nende ridade sihiks põhnud mitte loendada puudusi, vaid anda mõningaid näpunäiteid nii sundmääruse tehnilise kui ka vormilise külje kohta.

Ja kuna omavalitsuste sundmäärused kuuluvad Siseministeeriumi kontrolli alla ja Siseministeeriumi kaudu saadetakse Kohtuministeeriumile avaldamiseks „Riigi Teatajas“, samuti et vältida sundmääruste väljakuulutamist takistavaid ja nende käsitlemist raskendavaid vigu ja puudusi, tuleb sundmääruste väljaandmisel pidada silmas järgmist:

1. Omavalitsused võivad anda sundmäärusi ainult neis asjus, mille kohta omavalitsuste määruseandlik õigus on nähtud otsekohe ette kehtivais seadusis. Seepärast peaks igas sundmääruses tähendatama, millise seaduse ja paragrahvi põhjal määrus antakse. See tähendus võiks olla kohe sundmääruse pealkirja all.

2. Sundmäärus ei või olla vastolus kehtivate seadustega, samuti ka Vabariigi

Valitsuse või vastava ministri poolt seaduste põhjal antud määrustega. Sellest järgneb, et

a) sundmäärus ei või seadusi ja keskvalitsuse määrusi seletada laiendavalt ega kitsendavalt;

b) sundmääruses ei või korrata nõudmisi, mille täitmine on kirjutatud ette kehtivate seadustega, sest nende nõudmistele täitmine on iseendast kohustav, ilma et selleks nõutaks omavalitsuse korraldust;

d) sundmäärusega ei või kellegi kasuks luua mingit ainuõigust (monopoli);

e) sundmäärus on kohustav kõigile elanikele ja asutisile selle omavalitsuse piirkonnas, kes ta andnud, mispärast pole lubatud teha määruses erandit üksikute isikute või asutiste kohta;

f) sundmäärusega ei või luua ja elanikele panna peale makse ja naturaalkoormiseid;

g) sundmääruses ei või leiduda juhatuskirjalaadilisi määrusi omavalitsuse teostavaile organeile;

h) sundmääruse ei või võtta mingeid takse;

i) sundmäärust võib anda ainult tuleviku kohta, sest sundmäärusel pole aja suhtes tagasiulatuvat jõudu;

k) sundmääruses võib näha ette sundmääruse mittetäitmise eest ainult kohtulikule vastutusele võtmist Kriminaalseadustikus tähendatud paragrahvide järgi. Igasugused karistuse ähvardused administratiivteel ei või sundmääruses leiduda (näit. rahatrahvid, lubade äravõtmised alaliselt või ajutiselt, õiguste kitsendamised varanduste kasustamises jne.);

l) sundmääruses ei või võtta normeerimisele vahekordi, mis on juba normeeritud vastavate seaduste, Vabariigi Valitsuse või ministrite määrustega. See tähendab, et sundmäärus ei või korrata seaduste ja keskvalitsuste määruste sisu või koguni neid määrusi sõnasõnalt.

Kui seda lubada, siis tekiks selline olund, et omavalitsused kehtimapanud sundmääruse muutmise ja täitmise korral, mida ainult nemad on õigustatud tegema, võivad seadusi ja keskvalitsuse määrusi kohapeal muuta ja täiendada, mis aga ei kuulu nende võimkonda. Sundmääruses pole tarvis tähendada, et politseil valve suhtes sundmääruse täitmise järele on need või teised õigused ja kohustused, sest politsei õigused ja kohustused on nähtud ette vastavais seadusis. Kui aga tahetakse panna järelevalvet peale politsei veel

omavalitsusametnikkude peale, siis tuleb sellest öelda määruses otsekohe.

Sundmäärused ei või ka panna politsei peale muid kohustusi, mis seadusega pole tehtud politseile ülesandeks.

3. Omavalitsuse sundmäärust võib täiendada, muuta ja tühistada ainult samas korras, milles ta on võetud vastu ja avaldatud. Sellest järgneb, et juba vastu võetud sundmääruse tekstis võib sisulisi, kui ka redaktsioonilisi parandusi teha ainult vastav volikogu, mitte aga omavalitsuse valitsus.

4. Sundmääruse normid positiivsete nõudmistega ja ettekirjutustega näol peavad olema väljendatud lühidalt ja selgesti, et nende käsitlemisel ei võiks tekkida lahk-
arvamusi.

Sundmääruse käsitlemise hõlbustamiseks peaks:

a) sundmäärused olema grupeeritud nende omavalitsusseadusis loendatud asjade kohaselt, mille kohta omavalitsusel on õigus anda sundmäärusi — iga normeeritava asja kohta ise sundmäärus, samuti seatud kokku osis või peatükkides ja iga osa või peatükk paragrahves,

b) sundmääruse pealkirjas tähendada, et käesolev määrus on „sundmäärus“;

d) sundmääruses ütleva, millise seaduse ja paragrahvi põhjal ta on antud,

e) sundmääruses tähendada, mis ajast ta hakkab kehtima,

f) sundmääruses nimetama määruse rikkumise kohta käivad karistusnormid,

g) sundmääruses tähendada, millised senikehtivad sundmäärused või nende üksikud osad selle kehtimahakkamisega kaotavad oma jõu,

h) kehtiva sundmääruse osalise muutmise ja täiendamise sundmääruse redigeerimata nii, et oleks näha, millised §§ senikehtivast määrusest muudetakse ja milline on nende uus redaktsioon:

[Näiteks: N sundmäärus muudetakse järgmiselt:

§ 6. (Tekst uuel kujul),

§ 8. (Tekst uuel kujul), kusjuures muutmise sundmääruses nimetamata jäänud paragrahvid arusaadavalt loetakse muudetavast sundmäärusest. Kui võetakse juurde uusi paragrahve, siis täiendatakse kehtivat sundmäärust ja need nummerdatakse muudetava sundmääruse paragrahvide järjekorras. Kui mõned osaliselt muudetavale sundmäärusele juurdelisatavad uued paragrahvid sisu järgi ei sobi sundmääruse lõppu ja seepärast tekib tarvidus neid paigutada endiste pa-

ragrahvide, näiteks § 8 ja § 9, vahele, siis nummerdatakse need paragrahvid järgmiselt: §§ 8¹, 8², 8³, 8⁴ jne.]

5. Sundmäärused tulevad peale nende vastuvõtmist kanda täpselt algusest lõpuni volikogu protokollile. „Riigi Teatajas“ avaldamiseks saadetakse eksemplari peavad täpselt vastama ülaltähendatud protokollile ja ei tohi sisaldada sisulisi ega ka redaktsioonilisi parandusi, võrreldes algkirjaga protokollis. Selle täpsuse eest vastutavad valitsused. Ka järelevalveasutis ei tohi teha mingeid parandusi.

6. Et vältida redaktsioonilisi ja õigekirjutuse vigu, tuleb omavalitsusile kindlasti soovitada sundmäärused, nende üksikud osad, parandused või täiendused lasta tarviliikult redigeerida ja parandada enne lõplikku vastuvõtmist volikogus lõppvormis.

7. Omavalitsuste sundmääruseandlikust korrast tuleb kindlasti eraldada vastavate volikogude otsused, millega määratakse kindlaks mõnede maksude määrad ja nende maksude sissenõudmise kord vastavalt maksuseaduste sellekohasele nõudele. Otsused maksumäärade kohta on soovitatav ühes kinnituse märkusega avaldada ka „Riigi Teatajas“, kuid mitte sundmääruse kujul, vaid omavalitsuse esinduskogu lihtotsuse kujul. Seejuures on üksikõik, kuidas pealkiri vormuleeritakse. Igatahes ei või see aga kanda sundmääruse nime. (Näiteks: N volikogu poolt vastuvõetud ... maksumäärad ja nende sissenõudmise kord, mis majandusministri poolt kinnitatud .....19...). Arusaadavalt ei või need lihtotsused sisaldada ka karistusnorme, nagu mõned omavalitsused on seni teinud, sest maksude tasumatajätmise tagajärjed näeb ette maksuseadus (mitmekordne sissenõudmine, viivitusprotsent).

Juriidiliselt on maksumäärade otsus õieti teadaanne kodanikele, et vastava seaduse alusel on neile määratud nii ja nii kõrge maks, mida nad peavad tasuma teataval ajal. Kui maksu tähtajal ei tasuta, nõutakse see vastuvaidlematus korras sisse suuremal määral. Ses otsuses pole arusaadavalt mingit normi, mis karistatav sundmääruse korras. Seepärast ei või need otsused ka olla sundmääruseandlikud.

8. Ei või p. 7 tähendatud otsuseid maksumäärade kohta ühendada asjadega, mis normeeritavad sundmääruseandlikus korras ja saata neid ühises tekstis avaldamiseks „Riigi Teatajas“, nagu seda mõned omavalitsused on teinud. Sundmäärus on erilise tähtsusega ja eriliste tagajärgedega omavalitsuse esinduskogu otsus ja ta ei või olla segatud muude otsustega. Seepärast ei või sundmääruse teksti mahutada otsuseid, mille täitmatajätmise tagajärjed ei või olla karistatavad karistusseaduste paragrahvide järgi.

9. Üldiselt sundmääruste ja muude kohustavate korralduste koostamisel, mis kuuluvad avaldamisele „Riigi Teatajas“, täidetagu „Riigi Teataja“ seaduse (RT 115 — 1927) § 5 ja Seaduste kokkuseadmise juhtnööride (RT 101 — 1928) üldisi nõudeid, milliste juhtnööride järgi nende § 26 kohustab käima ka määruste koostamisel; samuti jälgitagu ja täidetagu iga sundmääruse erialasse puutuvate eriseaduste ja määruste ning nende muudatuste erinõudeid.

Nii sundmääruse kui muu kohustava korralduse pealkirjas tähendatagu kellelt ja kunas see antud ning kellelt ja kunas kinnitatud, kui kinnitus on nõutav. Pealkirja järele teksti ette paigutatagu sundmääruse või korralduse alus kõigi nende seaduste täpse nimetuse ja paragrahvide tähendamise, millisele sundmäärus või korraldus põhineb. Sundmääruse või korralduse sisu jaotamisel hoidutagu märkuste tarvitamisest (vt. Seaduste kokkuseadmise juhtnööride § 11), nagu neid ei tarvitata enam valitsusasutiste määrusis ja korraldusis. Märkused asendatagu lõikudega või eriparagrahvidega, nii kuidas sundmääruse või korralduse sisu osutub jaotamiseks otstarbekohasemaks.

Kõik, mis alevivalitsused soovivad avaldada „Riigi Teatajas“, esitatagu neljas eksemplaris vastavale ajutisele maavalitsusele, kes avaldab võrdle järelevalvematerjalidega ja kolm eksemplari neist saadab Siseministeeriumi Omavalitsuste osakonnale; viimane, kui leiab avaldise nõudele vastavaks, annab kaks eksemplari edasi „Riigi Teatajale“ avaldamiseks, nõudele mittevastavuse korral saadab ühe eksemplari tagasi alevivalitsusele parandamiseks, teise — ajutisele maavalitsusele täitmise järelevalveks.

Mõnest küsimusest isikunimede omapärastuse alal.

Ed. Roos.

Kohtuministeeriumi Kodifikatsiooniosakonna redaktor.

Õeldakse, et oma suurmehe mitteaus-
tav rahvas ei austa iseennast. Samuti tun-
tud on väide, et lugupidamise puudumine
oma keele vastu osutab rahvuse lugupida-
matust iseenese vastu. Sest üks ole rah-
vuse parimad liikmed oma vaimsete saa-
vutiste ja loominguga nii või teisiti kind-
lustanud oma rahva olemasolu- ja tule-
vikualuseid. Ning üks ole keel rahvuse
olulisemaid tunnuseid, seega rahvuse la-
hutamatu osa. Seepärast on mõistetav,
miks rahvuskeelest võõrdumist samasta-
takse tavaliselt ümberrahvustumisega.

Võõrasse keskkonda sattunud teatava
rahvuse liikmete emakeele unustamise fak-
tist ei või teha veel mingeid järeldusi vas-
tava rahvuse rahvustunde kohta üldse.
Hoopis tunnuslikum on oma rahvusest ja
keelest irdumine oma kodumaal, eriti kui
säärased nähted on sagedased. Meie nn.
kadaklus on kurb tõsiasi. See sunnib jä-
reldama rahvustunde nõrkust. Eestlase
lugupidamatust oma keele vastu osutab ka
üsna laialdane uhkustlev võõrkeelte tarvi-
tamine. Eesti keele puudulikust tundmi-
sest, hoolimatusest õigekeelsuse, samuti
peaaegu vaenlikkusest meie keele arengu,
üldse keele korralduse vastu — neist
väärnähtustist on kõneldud korduvalt.

Nõnda ei toimi tulevikku taotlev rah-
vus. Kuna aga eestlane hindab iseolemist,
kaitseb vabadust, tahab elada oma elu,
siis peab järeldama, et vasturääkivad näh-
ted on ajutised, pärandunud peamiselt mi-
nevikust. Jätkuv ümberehitus- ning ku-
jundustöö kustutab need. Viimased aast-
tad annavad selleks tugevat lootust.

Koos rahvustunde uue puhanguga ha-
katakse osutama järjest rohkem tähele-
panu ka meie keelele. Valitsus on juba
kehtima pannud rea seadusi ja määrusi,
mis korraldavad eesti keele rakendamist
avalikus pruugis. Nimetamist väärivad
neist eriti järgmised: Keeleseadus, Keele-
määrus, Äriettevõtete raamatupidamise
keele seadus, Rahvusse kuuluvuse aluste
määramise seadus. Samuti seadusega re-
guleeritud isikunimede eestistamise liiku-
mine on saavutanud hinnatavaid tulemusi.
Linnatänavate ümberristimine on lähedal
lõppastmele. Lõppeks on siin-seal juba
liikvel ka meie võõrapäraste kohanimede
muutmise mõte.

See kõik on aga vaid algus, algus, mis
nõuab kogu rahva innukat kaasatootamist,
et väarikast algusest jõutaks veel vääri-
kama lõpuni.

Kuid asjal on veel teine külg. Saades
jaatava vastuse küsimusile — kas teha?
kas tehakse? — kerkivad tavaliselt otse-
kohe küsimused — kuidas teha? kuidas te-
hakse?

Iga hästikorraldatud tegevus eeldab
kindlaid põhimõtteid, sirget joont, kõiku-
matuid aluseid, eeldab seda, et tööd lõpe-
tades ei jääks tegijail ega arvustajail tun-
ne, nagu tuleks kõik või osa uuesti teha.
Tänavanimede ümberristimise alal kerkib
osati säärane küsimus. Kujutelgem näi-
teks linnaosa, kus tänavad on nimetatud
meie rahva suurmeeste nimede järgi:
*Kreutzwaldi, Jannseni, Weizenbergi,
Wilde, Jakobsoni* jm. jm. Tahe hea, kuid
tulemus halb. Tõeliselt oleks võinud aus-
tustunde nende tublide eestlaste vastu
väljendada ka rahuldavate tulemustega,
tarvitades nimelt pseudonüüme: *Viru
lauliku, Lauluvisa, Kujuri, Linnutaja* jm.

Ka isikunimede eestistamise alal toi-
mub üht-teist, mis vajaks veel kas korral-
damist ja täpsustamist või jälle tõkestam-
ist. Järgnevad read püüavad jõudu-
mööda sellele kaasa aidata.

Eesnimed.

Vastava määruse kohaselt on meil tar-
vitusel olevate võõrapäraste eesnimede
kuju, kirjutusviis sõltuv nimekandjate
soovist. Tahab aga nimekandja kohan-
dada oma eesnime eesti transkriptsioonile,
siis peab perekonnaseisuametnik selle
soovi täitma, käies seejuures eribrošüü-
rina avaldatud juhendi — „Siseministri
juhtnõõrid perekonnaseisuametnikkudele
võõrapäraste nimede parandamiseks või
kirjutamiseks“ — nõuete järgi. Asjaoma-
sed ametiisikud teavad oma kogemust
kõige paremini, kuid võrd vajaline on selle
brošüüri olemasolu, vajaline seda-enam,
et ta on koostatud asjatundlikult, eranda-
tud vaid üksikud pisiasjad.

Ka seniste eestipäraste eesnimede kuju
küsimus jääb määruse kohaselt nimekand-
jaist sõltuvaks. Hoopis teisiti on lugu
aga eesnime andmisel ja eriti muutmisel.
Siin esitab määrus sõnaselgesti nõude:

eesnimi peab vastama eesti keele õigekeelsuse eeskirjadele.

Eesnimede eestistamisel on praegu ainukehtivaks valimikuks J. Mägiste' „Eestipäraseid isikunimesid“. Kuid teatavasti ei vasta see raamat oma koostiselt nüüdisaja nõudeile, mis on ka arusaadav. Sest kõnesoleva raamatuga tahtis autor anda mitte eestiliste eesnimede standardvalimiku, vaid teadusliku iseloomuga, võimalikult tühjendava kogumi Eestis esinenud ja esinevaist eestipäraseist eesnimedest. Olulist sõelumist taasrakendatavuse või edasitarvitatavuse suhtes pole tehtud, erandades siiski selle, et autori arvates häälikulisil või muil põhjusil sobimatud nimekujud on asetatud paksudesse nurksulgudesse.

Ja nii on siiani jäänud lahendamata eestiliste resp. eestipärase eesnimede küsimus, kuigi see oleks pidanud olema lahendatud juba aasta tagasi.

Lähemal ajal on siiski loota J. Mägiste' „Eestipäraseid isikunimesid“ uut trükki, mis annab lõpliku vastuse kõnesolevale küsimusele. Autor on sellesse kokku kandnud palju uudismaterjali ja hüljanud arvukalt esimeses trükis esinenud eesnimesid. Valimiku on ühtlasi läbi vaadanud Akadeemilise Emakeele Seltsi juhatus ja samuti Nimede Eestistamise Keskbüroo eesnimede komisjon. Seega on selles välditud liigne isikliku maitse kehtivusele pääs.

Oma koostiselt moodustub „Eestipäraseid isikunimesid“ uus trükk, nagu esimenegi, eestilisist ja eestipäraseist eesnimedest. Puhteestilised pärinevad kahest allikast: 1) eestitüvelised muinaseesti nimed (*Lembit, Meeles, Ihalemb* jm.) ja 2) kunstlikult soetatud nimed (*Loomet, Lõive, Lemmi* jm.). Eestipäraseid eesnimed on samuti kahte liiki: 1) ürikuist ja kirikuraamatuist kogutud mitmesugust võõralgupära, kuid sajandite jooksul kodunenud ja eesti keelele täiesti kohandunud eesnimed (*Jaak, Tõnu, Mare, Reet*); 2) viimaseil aastakümneil meil häälikuliselt kodunenud ja kujult eestilised soome jm. eesnimed (*Toivo, Eerik, Milvi*).

Eestipäraseid eesnimede suhtes on uus, ilmuv valimik üsna nõudlik. Mitmedki meil praegu üldiselt esinevad nimed on välja jäetud (*Hanno, Villem, Olav, Taaniel, Viilip, Agne, Marget, Leene*), samuti küllaldaseks hülgamise põhjuseks on olnud tähttäheleline ühtimine saksa eesnimedega (*Elmot, Hado, Vilmar, Argo, Eido, Einar, Helmar, Elma, Alda, Elga,*

Hilda, Hilla), erandatud juhtumid, mille puhul eesnimi on ühendatav eesti sõnatüvega (*Arbo, Harras, Tammo, Ella, Anni*). Loomulikult pole sanktsiooni leidnud ka igasugused hüüdnimelised mugandused (*Sass, Volli, Eedi, Ärni, Arno*).

Ei ole kahtlust, et kõnesolev valimik lahendab lahtised ja ebajärjekindlust põhjustanud küsimused eesnimede alal — vastavalt oma ülesandele. Kuid on küsimusi, millele vastamine pole selle valimiku ülesanne ega saagi olla.

Perekonnaseisuametnikud teavad kõige paremini, kui võrd tugev on rahva seas tendents anda oma vastsündinud järeltulijale või võtta isendale eestistamise korras miski uus, vähe esinev või koguni esmakordselt esinev eesnimi. Kuna selliseid nimesid leidub vähe, siis luuakse kunstlikult uus. Loomulikult on ebaõnnestumisi kaugelt rohkem kui õnnestumisi. Sest iga tuletis, iga häälikute kombinatsioon pole veel eesnimi, pole looming, mis kõlbaks kogu rahva eesnimevarasse. Et vältida aegsasti vaimude väljakutumist, mitmesuguste nimevärdjate tekkimist ja käibeleminekut, on tarvis luua mingi sõel, kus kaalutakse läbi kõik eesnimed, mis ei sisaldu „Eestipäraseid isikunimesid“ teises trükis. Selleks sõelaks peaks olema Sise-ministeerium koos Akadeemilise Emakeele Seltsi juhatusega ja Nimede Eestistamise Keskbüroo eesnimede komisjoniga.

Kuna eesnimel ja perekonnanimel on kummalgi oma kindel ülesanne — eesnimi on üksikisikut ja perekonnanimi ühiskondlikku algrakukest, perekonda, eristav tunnus, sümbol — siis peab kumbagi nimeliiki rakendama omal alal. See nõue pole tingitud mingist esteetilisest põhimõttest, vaid puhtpraktiline elu nõuab seda. Esiteks väldib säärane kindel eristus palju segadusi ja teiseks eesnimede liigse koormuse, teataval määral kaitseb nende „kulumistki“, tüütavaks muutumist. Sest eesnimesid on ja võib tekkida juurde väga piiratud arvul juba nende olemuse tõttu, mida tõendab kujukalt nende internatsionaalne iseloomgi. Kuid perekonnanimede tekke- ja kujundusvõimalused on piiramatud. Seepärast tuleks viia ellu Akadeemilise Emakeele Seltsi juhatuse seisukoht, et eesnimesid ei või rakendada perekonnanimedena. Ühenduses sellega oleks põhjust kaaluda, kas ei peaks võimaldama koguni seniste eesnimeliste perekonnanimede muutmist lihtsustatud korras.

Senine perekonnanime eestistamise lõikus esitab arvukalt juhtumeid, kus on lubatud eestistada eestipäraste eesnimede kujulisi perekonnanimesid, milline seik on kõigiti tunnustusväärne. Kas peaks siit tegema loogilise järelduse, et on asendatavad lihtsustatud korras enam-vähem eestipärased eesnimed puhteestilistega? Vaadeldes eestipäraseid, s. t. eestipärastunud eesnimed, võime eraldada need kahte rühma: 1) täiesti kodunenud ja nagu eesti oma nimikonda kuuluvad (*Jüri, Tõnu, Jaak, Anni, Kadri* jt.) ja 2) vähem eesti keelele kohandunud, selgesti algkuju meenutavad eesnimed (*Aadam, Jaagup, Joosep, Kristjan, Peeter, Saamel, Juula, Lüsa, Eeva* jt.). Viimast laadi eesnimedest vabanemist peaks tingimata lubama, kuid ainult siis, kui võetav eesnimi on puhteestiline.

Perekonnanimed.

Eesnimede alal on suurema osa raskuste kõrvaldamine võimalik vastava nimestiku avaldamisega. Kuid võrdlematult keerukam on seisund perekonnanimede muutmise, parandamise ja eestistamise alal. Riigi Statistikakeskbüroo andmeil on Eestis ca 72 000 perekonnanime üksikuju. Arvestades sellest arvust muulasile ümmarguselt 7000 nime, jääks eestlaste omadena järele 65 000 nime. 50% neist arvatakse olevat võõrapäraseid. Pole aga alati kerge otsustada, mis on võõrapärane ja mis on eestipärane nimi. Teiselt poolt on taas raskusi võetavate nimedega. Sest soove on siin ülikummalisi. On loomulik, et ilma kindlate põhimõtetest ja neist sõltuva järjekindluseta on lootusetu tulla toime. Seda peaksid kodanikud mõistma, kui nende isiklikele soovidele sageli eitavalt vastatakse. Sest arvukam erandite tegemine võib kummutada kogu reegli ning kahjustada nõnda otsustavalt kogu liikumist. Allpoolsed read riivavad lühidalt mõnd säärast küsimust.

1. Parandamine.

Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 lausub järgmist: „Eestipärase perekonnanime muutmise küllaldaseks põhjuseks ei tule lugeda asjaolu, et perekonnanimi perekonnaseisuraamatute järgi õigekirjutuse poolest ei vasta õigekeelsuse eeskirjadele. Sääraste perekonnanimede parandamine toimub nimeomaniku soovil Siseministri poolt antud juhtnõu alusel.“

See on seadusparagrahv. Iseasi on selle tegelik täitmine. Sorides nimede eestistamise töö viljasalves — „Riigi Teataja Lisas“ — peab kahjuks kinnitama, et aganate hulka on sattunud päris tüsedaid teri. Seaduskohase parandamisnõude asemel on eestistatud (!) näiteks järgmised perekonnanimed: *Aunak, Herris, Kollo, Kokkuta, Kässokond, Massak, Mear, Meara, Merresmäh, Mähkong, Nessa, Parro, Peitak, Pello, Pirro, Põrro, Sepping, Tarris, Venne, Uustal, Viitak*, jpt.

On väljaspool kahtlust nende nimede eestilisus ja ühtlasi sobivus ning mehisus. Leidub ka juhtumeid, kus parandamine on teostatud muutmise korras, näit.: *Lulig > Luulik, Metsküll > Metsküla, Meriküll > Meriküla, Saavik > Savik, Uustalu > Uustaku*, jm. Kõrvuti mainitud laadi nimedega on muudetud teisi, milledes on ilmselt põhielemendiks eesti sõna või liitsõna, kuid nende algtäendus ja -kuju on niivõrd hämardunud, et praegust vastet on raske täpselt määrata. Seega langeb loomulikult ära parandamise võimalus. Säärased nimed kuuluvad nn. erapooletute liiki ning on muudetavad (eestistatavad).

Perekonnanimede parandamise küsimust on käsiteldud korduvalt selle ajakirja veergudel*), seda on üksikasjaliselt arutatud Akadeemilise Emakeele Seltsi juhatuses ja E. Elisto'lt on ilmunud ajakirjas „Eesti Keel“ (nr. 6, 1934) asjalik kirjutis: „Isikunimede parandamise küsimus“, mis avaldatud ka äratrükina (ilmunud 1935. a.). Perekonnaseisuaametnikud peaksid põhjalikumalt tutvuma nende materjalidega ning arvestama oma tegelikus töös vastavaid põhimõtteid. Seniste töötulemuste alusel peab küll kahjuks konstateerima, et seaduse õigustatud nõue eestipäraste isikunimede parandamise alal on jäetud üsna sageli väljapoole tähelepanu piire.

Viimane asjaolu vahest õigustab kõnesoleva küsimuse veelkordset lahastamist, kusjuures püütakse eeskätt süstematiseerida parandatavaid perekonnanimeid.

*) V. Avesson: Isiku- ja kohanimede kirjutusviisist, 1932/33, nr. 3, lk. 44—48; T. Teder: Isiku perekonnanimede, nimede ja kohanimede kirjutamisviisist, 1933/34, nr. 1, lk. 5—12; V. Avesson: Veel isiku perekonnanimede, nimede ja kohanimede kirjutamisviisist, 1933/34, nr. 2, lk. 21—26; T. Teder: Vastuseks V. Avesson'i artiklile, 1933/34, nr. 7, lk. 108—111. Seda küsimust on muuhulgas puudutanud ka O. Angelus oma mitmes artiklis, näit. 1934/35, nr. 8, lk. 114 jj., 1935/36, nr. 6, lk. 85 jj.

mesid ja kindlaks määrata parandamise piire. Perekonnanimede õigekeelsuse normidele mittevastavuse võivad teatavasti põhjustada: endisaegne ortograafia, saksapärase kirjutusviisi, baltisaksaaline moonus, venepärase transkriptsiooni, nimeks oleva uuema laensõna kirjutamine vastavalt laenuandja keele kirjutusviisile ja murdeline kuju.

Endisaegne ortograafia. Perekonnanimed anti eestlasile aastail 1819—1835, seega ajal, millal eesti keele kirjutusviisis kehtisid hoopis teised põhimõtted kui praegu. Vastavalt neile põhimõtetele kirjutati loomulikult ka isikunimed. Kui Ahrens'i grammatika ilmumise (tervikuna a. 1853) hakkas pikkamisi taanduma vana kirjaviis ning läbi lööma uus, siis eeldatavasti oleksid pidanud alluma sellele ka nimed. Seda ka tõeliselt nõuti. Nii püstitab J. Hurda poolt koostatud ja Õpetatud Eesti Seltsi poolt väljaantud brošüür: „Lühikene õpetus õigest kirjutamisest parandatud viisi“ järgmise reegli: „§ 19. Eestikeele nimed, olgu mis nimi tahes, peavad ka Eesti viisi kirjutatama, s. o. nõnda, kuidas Eesti õigest kirjutamise seadused käsivad. Näitused Jaan Kübar, Mihkel Luts, Toomas Hämalane, Mari Kadakas, Madis Kuklane, Jüri Kuslapuu, n. n. e.“

Kõnesolev brošüür ilmus a. 1864. Kahju küll, et enam kui 70 aastat hiljem on see nõue jäänud ikkagi veel akuutseks. Endiste aegade suhtes, millal perekonnakirjade pidajaiks olid suuremalt jaolt saksaemeelsed pastorid, on see mõistetav. Need oleksid ju eestlase vastava soovi jätnud sageli täitmata. Nüüd aga, iseseisvuspäevil, on küll tõepärane E. Elisto' hukkamõist: „Eesti nime vigastaja võõrapärast kirjaviisi eivab anda ükski asi“. (E. Elisto: Nimede parandamise küsimus.)

Endisaegset kirjaviisi esindavad perekonnanimed on parandamisele kuuluvate lihtsaim liik. Nende üldisimaks tunnuseks on, et hääldamine ei vasta kirjutusviisile. Näiteid: *Sälik* > *Säälik*, *Lippasaar* > *Lipasaar* või *Lipassaar*, *Korits* > *Koorits*, *Jagomägi* > *Jaagomägi* > *Jaagumägi*, *Hiet* > *Hüet*, *Uet* > *Uuet*, *Kurris* > *Kuris*, *Robas* > *Roobas*, *Kukke* > *Kuke*, *Lattik* > *Latik*, *Muggu* > *Mugu*, *Prido* > *Priido* > *Priidu*, *Poua* > *Põua*, *Tõnnorist* > *Tõnorist* > *Tõnurist*, *Vettik* > *Vetik*, *Kivvi* > *Kivi*, *Põrro* > *Põru*, *Kässokond* > *Käsukond*, *Kokkuta* > *Kokuta*, *Sepping* > *Seping*.

Kuid on küllalt juhtumeid, kus hääldatakse vastavalt vigasele kirjaviisile. Näiteid: *Karro* (> *Karo* > *Karu*), *Arro* (> *Aro* > *Aru*), *Pello* (> *Põllo* > *Põllu*), *Alle* (> *Ale*), *Kollo* (> *Kolo* > *Kolu*), *Abne* (> *Aabne* > *Haabne*), *Nessa* (> *Näsa*), *Pallo* (> *Palo* > *Paku*), *Rema* (> *Rääma*, *Ermas* (> *Ärmas* > *Härmas*), *Assor* (> *Asur*), *Pessor* (> *Pesur*), *Jennes* (> *Jänes*), *Orro* (> *Oro* > *Oru*), *Usoia* (> *Uusoja*), *Villepao* (> *Vilepaju*), *Kuvallo* (> *Kuuvalo*) jt. Kõik seda laadi nimed tuleb parandada. Ei ole ju mingit põhjust, miks neisse peaks suhtuma teisiti kui ülalesitatud lihtsamasse vana ortograafiat esindavasse nimeühmäl.

Kokkuvõte: vanas kirjaviisis olevad eestipärased perekonnanimed (samuti muidugi eesnimed) on eranditult parandatavad. Vähe sellest, et rahuldatakse nimekandjate vastavaid sooviavaldusi, vaid perekonnaseisuametnikud peaksid ka aktiivselt kaasa mõjuma kõnesolevate nimekujude kadumisele.

Saksapärase kirjutusviisi. Veelgi lubamatum liik, kui endisaegses ortograafias esinevad nimed, on saksapärase kirjutusviisi meie nimikonnas. Tõsi küll, igapäevases rakenduses on säärane patustus meie keele vastu perekonnanimedes aegamööda kadunud, kuid perekonnakirjades (seega ametlikult) nad figureerivad. Ometi leidub küllalt neidki eestlasi, kes tänapäeval nagu mingist pieteidist säilitavad oma nime saksapärase kuju. Näiteid tegelikkusest ühes parandatud kujuga: *Brido* > *Priido* > *Priidu*, *Geering* > *Kääring*, *Arendt* > *Arend* või *Aarend*, *Vildt* > *Vilt*, *Heidock* > *Heiduk*, *Batsig* > *Patsik*, *Uritz* > *Uurits*, *Lüdig* > *Lüüdik*, *Bucht* > *Puht*, *Dubas* > *Tubas*, *Pez* > *Peets*, *Kietz* > *Kiits*, *Huuck* > *Huuk*, *Kasick* > *Kaasik*, *Kibbovitz* > *Kibuvits*, *Kuck* > *Kukk*, *Mey* > *Mei*, *Sälick* > *Säälik*, *Teetz* > *Teots*, *Siem* > *Süm*, *Sitz* > *Sits*, *Rehm* > *Rõöm* (võimalik ka *Rähm*).

Nagu selgub esitatudki loendist, on seda laadi nimedes tegemist sageli kahekordse parandamisega: ühelt poolt meie oma vana kirjaviisi ja teiselt poolt eesti alfaabedile võõrad tähed ning täheühendid (*y*, *z*, *ck*, *ch*, *dt*), *b*, *d*, *g* sõna algul jm. Saksapäraselt kirjutatud eesti nimed alluvad eranditult parandamisele. Kuid siin võib veel kaugemale minna, nagu praktika juba näi-

tabki. Nimelt nn. erapooletud nimed, kui nimekandjad ei kavatses neid eestistada, tuleb kohandada nime tegelikule hääldamisele, seega: *Truder* > *Truuder*, *Vehm* > *Veem*, *Prenzel* > *Prentsel*, *Metzki* > *Metski*, *Undritz* > *Undrits*, *Viesel* > *Viisel*.

Baltisaksalised moonutised. Nimede moonutamine baltlaste poolt on meil eriti tuttav kohanimedega alal (*Hargel* pro *Hargla*, *Fellin* pro *Viljandi*, *Taps* pro *Tapa*, *Immafer* pro *Imavere*, *Verro* pro *Võru* jms.). Seda on teostatud kas lühendamise, ümberasendamise, häälikute väljajätmise või mingi muu moonutamisega. Perekonnanimesedki on see võtte olnud väga laialdane, seda enam, et eestlased oma rahvustunde hääbudes osutasid sageli selleks agarat kaasabi. Minerviku eestlasile on selline teguviis kuidagi andestatav, hoopis lubamatu on aga oma rahva vastu säärase perekonnanimede püsimine nüüdisajal. Näiteid: *Vanatal* või *Vanathal* > *Vanatalu*, *Uustal* > *Uustalu*, *Pereküll* > *Pereküla*, *Moiseküll* > *Mõisaküla*, *Üksküll* > *Üksküla*, *Perküll* > *Pereküla*, *Merricküll* > *Meriküla*, *Annusfer* > *Annusvere*, *Mälifer* > *Mälivere*, *Puddifer* > *Pudivere*, *Tapoper* > *Tapupere*, *Moiser* > *Mõisaäär*, *Peluer* > *Põlkuäär*, *Röandt* > *Rüandi* (?)

Perekonnanimede korraldamise seadus asetab nõude, et „eestipärase perekonnanime muutmise küllaldaseks põhjuseks ei tule lugeda asjaolu, et perekonnanime perekonnaseisuraamatute järgi õigekirjutuse poolest ei vasta õigekeelsuse eeskirjadele“. On küsimus, kas õigekirjutuse reeglite mittevastavus on laiendatav ka kõnesolevat laadi eestipärasele perekonnanimede. Ilmest on siin tegemist eri kujuga, mitte erineva ortograafiaga. Pealegi on Siseministeerium võtnud paranduste aluseks põhimõtte, et õigekirjutuslikes parandusis ei või minna niikaugemale, et selle tagajärjel muutuks nime hääldamine (vt. E. Elisto: Nimede parandamise küsimus. „Eesti Keel“ nr. 6, 1934, lk. 184). Seega käsjoendatud nimed parandamisele ei kuuluks, sest nende õigele kujule viimine muudaks hääldamist.

Kui aga nimed nagu *Vanatal*, *Üksküll*, *Mälifer* jms. parandamisele ei allu, siis on nad erapooletud, lähikaudu samuti kui *Võsupärk*, *Metski*, *Annion*, ning järelikult muudetavad. Seda nagu tõendakski „Riigi Teataja Lisas“ leiduvad samataolised muuta lubatud nimed *Uustal*, *Merresmäh* jt. Selle seisukohaga on siiski võimatu nõustuda. Esiteks hävitaks säärane asjasse

suhtumine terve hulga põliseid eestipäraseid perekonnanimesid, sest tavaliselt ei asendata moonutatud nime vastava õige kujuga, vaid võetakse hoopis uus. Teiseks oleks sel juhtumil tegemist teatava ebajärjekindlusega, vähemalt vormiliselt. Tervet hulka vanakirjaviisilisi perekonnanimesid hääldatakse, nagu selgus eespool, vastavalt nende vigasele kirjaviisile (vrd. näit. *Karro*, *Arro*, *Pallo*). Järelikult häälduspõhimõte on sellega sisuliselt mõrandatud. Moonutatud perekonnanimede parandamise poolt kõneleb ühtlasi seik, et perekonnaseisuraamatuis esineb alatihti ka moonutamata kaju (kas praeguses või endises kirjaviisis) kõrvuti moonutuslikuga, nagu: *Perrekiilla* — *Pereküll* — *Pereküla*, *Ustallo* — *Usthal* — *Uustalu*. Veel rohkem õigustab baltisaksaliste perekonnanime-moonutiste parandamist tegelikkus ise. Sest on teada, et kõnesolevat laadi nimede parandamisi on teostanud nii Siseministeerium kui ka perekonnaseisuraamatid.

Tunnustades üldiselt sakslaste poolt nii või teisiti kärbitud eestiliste perekonnanimede parandamist, peab ometi samal ajal kõnelema seesuguste nimede paranduse piiramisest. Nimelt juhtumil, kui nimi on moonutatud peaaegu tundmatuseeni, siis on ikkagi tegemist erapooletu nimega. Näiteks ülalloodatud nimedest *Moiser*, *Peluer* ja *Röandt* ei või kuuluda parandamisele. Vastasel korral muutuks parandamise piir ohtlikult kõikumaks. Veidi edasi, ja perekonnaseisuraamatnikele esitatakse juba parandussoove, nagu *Glaser* > *Klaasäär*, *Lucher* > *Luhäär*, *Peloas* > *Põlkuuas*, *Prinzthal* > *Printstalu*, jms., taoteldaks seega sageli päritolult võõrapärase nime redutseerimist eestipärasele kujule.

V e n e p ä r a n e t r a n s k r i p t s i o o n. Vene pärisnimede kirjutamisel ladina tähtedega kehtib meil kindel juhis. Loomulikult pole see juhis kohaldatav eestipärase nimede transkribeerimisel vene keelest. Vene aeg on ometi pärandanud teatava kogumi sel teel väänatud perekonnanimesid ja veel rohkem eesnimesid. Viimaste parandamise ja kirjutamise kohta kehtib juba kindel kord. Loomulikult kuuluvad parandamise kaudu hülgamisele ka säärased perekonnanimede väärkujud, hoolimata sellest, et häälduslikult nimi muutub seetõttu sageli tunduvalt. Seega tohiks olla siis tunnustatavad järgmised parandused: *Jebeda* > *Hõbeda*, *Jernits* või *Järnits* > *Ernits*, *Jebeneu* > *Hõbenõu*, *Jerits* > *Erits* või *Eerits*, jms. Kui perekonnakirjades leiduvad paralleelkujud õigus-

tavad, siis ka: *Julo* > *Ülo*, *Jarmak* > *Ärmak* või *Härmak*, *Julesoo* > *Ulesoo*, *Jarismaa* > *Äärismaa* jt.

Uuemad laensõnad perekonnanimedena. Mõeldud on siin neid saksapäraseid nimesid, millele vastavad sõnad on kodunenud eesti keeles nn. uuslaenudena ning kandunud üldiselt kirja-keeldegi. Mitmete säärast laadi nimede parandamist on senini praktiseeritud, näit: *Grep* > *Krepp*, *Kranz* > *Krants*, *Kram* > *Kraam*, *Kirsch* > *Kirss*. Vormiliselt on siin tegemist saksapärase kirjutusviisiga (vt. vastavat liiki), seega parandamine täiesti õigustatud. Kuid parandamisele ei või kuuluda enam saksapärased nimed, millede sõnalised vasted eesti keeles on saksa omadest erinevad, näiteks: *Treppe*, *Lampe*, *Kurve*, *Seide*, *Krampe* jms. Erandeid võib teha vaid siis, kui perekonnakirjades esinevad kõrvuti eesti- ja saksapärase kju, näit. *Lamp* ja *Lampe*, *Trepp* ja *Treppe*.

Murdeline kju. Kõigisse ülalpool vaadeldud liikidesse kuuluvate perekonnanimede parandamine (resp. eestistamine) on eranditult vajalik. Sest kui Perekonnanimede ja nimede korraldamise määrus nõuab uudseilt nimedelt vastavust õigekeelsuse eeskirjadele, siis on ometi loomulik, et aja jooksul ka endised eestipärased nimed omandaksid keeleliselt korrektse kju.

Hoopis erinevat suhtumist parandusküsimuses väärivad aga murdelise esindusega perekonnanimed. Kui uued nimed õigekeelsuse suhtes pälvivad eeskujuks olemist endisile, siis peavad samuti murdepärasuse suhtes uute nimede kohta kehtivad põhimõtted kanduma ka endisile. Perekonnanimede valimikus „Eesti nimi“ (lk. 20) võtab prof. J. Mägiste järgmise seisukoha: „...murdepärasete nimede valimine uudisnimedeks on täiesti tervitatav, sest see mitmekesisistaks tunduvalt meie nimede üldpilti. Isegi niisugused murdekujud nagu *Soarik* (= *Saarik*), *Peasuke* (= *Pääsuke*) jt. on täiesti võimalikud“. Selle seisukohaga on tagatud ühtlasi ka endiste murdeliste perekonnanimede püsiõigus, erandatud muidugi kirjaviisilt vigased kujud. Viimasedki tuleb parandada vastavalt hääldusele, meie kirjaviisi põhinõudele, niisiis mitte *Peddajas*, *Kanu*, *Väits*, *Kessä*, vaid *Pedajas*, *Kannu* (= *Kännu*), *Väits*, *Kesä*.

Kuid murdekujuliste perekonnanimede parandamise küsimus on teatavasti laialatuselisem. Parandamise lõppeesmär-

giks seab seadus vastavuse õigekeelsuse eeskirjadele, s. t. kirjakeelsele kujule. Paranduse teostamine on sõltuv nimeomaniku soovist. Järelikult kodaniku tahtel on parandatav ka murdeline perekonnanimi. Ometi, selliseile sooviavaldusile vastutulekul on üsna kindel piir.

Murdepärased perekonnanimed võib, lähtudes kirjakeelest, eraldada üldjoonis kolme rühma: 1) erinevus kirjakeelest on väike, piirdub ühe või kahe häälikuga, sõna tüvi mõlemal alati seesama, 2) tüvi mõlemal ühtlane, kuid häälduslikult erinevus tunduv, 3) murdelisele nimekujule vastab kirjakeeles hoopis teisetüveline sõna.

Esimesse rühma kuuluvad nimekujud on üldiselt parandatavad. Näiteid: *Talo* > *Tala*, *Aunapuu* > *Öunapuu*, *Lõuke* > *Lõoke*, *Valgõ* > *Valge*, *Säedus* > *Seadus*, *Moa* > *Maa*, *Moandi* > *Maandi*, *Pitk* > *Pikk*, *Öpitk* > *Ööbik*, *Pitksoare* > *Pikksaare*, *Unt* > *Hunt*, *Ernes* > *Hernes* jt. Siiski ei saa pooldada näit. järgmist laadi murdekujude redutseerimist kirjakeele vastele: *Ruus* (= *Kruus*), *Raav* (= *Kraav*), *Laas* (= *Klaas*), *Ristjan* (= *Kristjan*), *Rüps* (= *Krüps*), *Okk* (= *Vokk*), *Ool* (= *Vool*) jt.

Teise rühma kuuluvaid nimesid üldiselt parandada ei saa, kuna sellega hääldus muutuks liiga palju ning parandus kujuneks sisuliselt nime muutmiseks. Järelikult tuleb tagasi lükata näit. järgmised parandussoovid: *Kahr* > *Karu*, *Jallai* > *Jalajas*, *Kattai* > *Kadakas*, *Tsilik* > *Tilk* jt. Juhtumil, kui murdeline nimekju esindab hoopis eritüvelist sõna (s. t. ülalmainitud kolmas rühm), siis ei ole parandamine kunagi mõeldav (näit. *Perv*, *Kõiv*, *Ubin*, *Laid* asemel *Kallas*, *Kask*, *Övn*, *Saar*).

Esitatud murdepärasete perekonnanimede rühmitamine on muidugi suurelaastuline. Tegeliku töö juures jääb määravaks ja kindlaimaks juhendiks ikkagi põhimõte, et parandamine ei või tuua hääldusse suuri muutusi.

Ühenduses murdepärasete nimedega ning nende parandamisega väärrib vaatlust üks võrdlemisi palju vaidlusi tekitanud küsimus, mis riivab samavõrra peaaegu kõiki perekonnanimede parandusliike — nimelt *o*, *ä* ja *ü* eluõigus järgsilpides. Muutmiskorras võetavate sellelaadiliste nimede kohta sõnab prof. J. Mägiste: „Kelle maitsele *o*-line nimekju vastab, võib sõnas esimesest silbist kaugemal teatavil kordadel asendada *u* *o*-ga (*Arossaar*, *Paloste*, *Aadora* jne.), peamiselt siiski sõna lõpul (näit. *lo*), sest sõna keskel *u*

asemel o tundub eesti kirjakeelele õige võõras... Muid murdepäraseid häälikulisi jooni järgsilpide täishäälikuis pääle o (näit. nimekujudes *Käbü*, *Kesä* jne. ü ja ä) ei saa pidada soovitavaks.“ („Eesti nimi“, lk. 19 jj.) Selles tsitaadis kajastub ühtlasi Akadeemilise Emakeele Seltsi seisukoht, kuna kõnesolev raamat on ilmunud AES-i toimetiste sarjas. Parandamiskorras sääraste murdeliste nimekujude taotlemise suhtes asub aga AES erineval seisukohal. Ta ei poolda neid (s. t. parandusi nagu *Karro* > *Karo*, *Sanna* > *Sana*, *Kessä* > *Kesä* jt.). Seda mitte niivõrra põhimõtteliselt, vaid just praktilisil kaalutlusil: „sest see võiks perekonnaseisumeteis tuua tegelikke raskusi ja paljudest nimedest pole selline nimekuju vist üldse vastuvõetav.“ (E. Elisto: Nimede parandamise küsimus, „Eesti keel“ 1934, lk. 185.) Kuid Siseministerium asub otse vastupidisel seisukohal: „Seepärast võib küll isiku soovil nimekuju *Virro* muuta kirjakeelseks *Viru*, kuid on ka üsna soovitav, kui see muudetakse murdeliseks *Viro*.“ (Kohu- ja Siseministeriumi kiri AES-le 13. I 1934.) Seega nii nime muutjad kui ka parandajad on murdeliste nimekujude suhtes täiesti ühesuguses seisundis.

Nimede paranduse küsimuse lõpetuseks veel paar täiendavat märkust. Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 ei võiks jätta mingit kahtlust paranduse olemuse suhtes, s. t. et parandus taotleb ikka ja alati lähendamist

kehtiva õigekeelse kuju ja kirjaviisi suunas. Õige harva vististi on tegelikus elus soovitud tagurpidikäiku kirjaviisi suhtes (praeguselt vanale kirjaviiisile). Tunduvalt rohkem aga esineb neid juhtumeid, millal kirjakeelset nimekuju tahetakse viia murdekujule. Nähtavasti tulenevad sellised väärsoovid seigast, et uudisnimedeks lubatakse, nagu nägime, koguni soovitalakse murdekujusid. Siit järelduse tegemine on täielik eksitus. Paranduskäik ei võimalda nimelt siiret kirjakeelset kujust murdelisele. Järjelikult näit. parandused *Maantee* > *Maandi*, *Kadakas* > *Kadaja*, *Sarekännu* > *Saarekannu*, *Hein* > *Ein*, *Võrgu* > *Võrgo*, *Kruus* > *Ruus* pole lubatud.

Kuna vastavalt seadusele parandamine käib ainult eestipärase perekonnanimede kohta, siis võõrapärase nimede parandamine küsimusse tulla ei saa. Ja loomulik. Sest neil on oma tee: hävimine ja asendumine eestipärasega. Akadeemiline Emakeele Selts pooldas omal ajal siiski ka võõrapärase nimede parandamist sel korral, kui nime üks osa on eestikõlaline, näit. *Uhlberg* > *Uulberg* (vt. lähemalt E. Elisto ülaltsiteeritud kirjutist, lk. 184). Siseministeriumi viimasaegsed seisukohad ei näi tunnustavat aga mingit kompromissi, nagu võib järeldada Siseministeriumi üldosakonna direktori O. Angelus'e hiljutisest kirjutisest sama ajakirja veergudel (vt. „Linnad ja Alevid“ nr. 6 — 1935, lk. 86). (Järgneb.)

Väikekorterite ehitamine Stokholmis.

A. Gustavson.

Tallinna linnal on teatavasti praegu kavatsusel mõningaid üritusi väikekorterite ehitamiseks, mille järgi tuntakse suurt puudust. Tohiks seepärast vist pakuda huvi sellel alal astunud sammud Stokholmis.

Alates 1926. a. harrastatakse, ja vägagi edukalt, Stokholmis väikekorterite ehitamist linna ja tulevase korteriperemehe ühisel jõul, millist moodust tuntakse „Stokholmi süsteemi“ nime all.

Et aidata kaasa korterikriisi lahendamisele, mis oli tingitud elanikkude arvu kiirest kasvust Stokholmis, ostis linnavalitsus linna lähemast ümbrusest (linna piires polnud enam uute ehitiste jaoks vaba ruumi) suuremaid maatükke (kuni 1934. a. oli ostetud üle 20 000 aari). See

maala varustati kanalisatsiooni, veevärgi, elektriga jne. ja partselleeriti väikesiks ühe-perekonna-elamu-ehituskrundideks. Krundide normaalne suurus on 150 ruutsülda. Need krundid antakse maa- ja ehitajale rendile 60 aastaks, millise aja lõppedes leping kuulub uuendamisele, kui linn seda maad ise ei vaja. Rentnik maksab maa eest umbes 5% maa väärtusest aastas renti. Ehitiste püstitamine toimub järgmiselt: maja tulevane peremees maksab peale rendi- ja ehituslepingu sõlmimise 300 kr. linna kassasse, 10% kalkuleeritud ehituskuludest tasub isikliku tööga ehituse juures ja ülejäänud summa tasub 30 aasta jooksul. Ehituse tegelikult teostab, plaanid koostab jne. linna väikeelamute-büroo. Majad on varustatud kõigi

moodsate mugavustega. Üldiselt on tarvitusel 5 standardplaani. Maja ehitaja valib neist välja omale sobivaima.

Populaarseim majatüüp sisaldab köögi, suure ja vähema eelruumi alumisel ja kaks magamisruumi teisel (mansard-) korral. Keldris on vann, pesuköök, toiduhoiuruum ja soojavee-keskkütteseade. Keldris on ühtlasi üks kõrvalruum, mida võib kasutada ka garaažina.

Ehitusmaterjalina tarvitatakse puud, vundament on betoonist, samuti korsten tsementkivist. Katus on kivist.

Kõik majaosad on standardiseeritud ja valmistatakse massiliselt saeveskeis ja osalt vabrikuis (uksed, aknad, riulid jne.). Palgid lõigatakse saeveskeis mõõdu järgi ja nummerdatakse kohe ära, mis hõlbustab nende kohalepaigutamist. Kõik ehitusmaterjal ja varustus ostetakse massiliselt linna poolt ja antakse edasi maja ehitajale omahinnaga. Maja ehitaja võib osta materjali ka kõrvalt, kui ta arvab, et mujalt saab odavamalt. Maja ehitajale antakse käsiraamat, milles leiduvad tarvilikud juhatused ehitajaile.

Iga 50 ehitatava maja kohta on üks instruktor ja tarvilikul arvul vilunud ehi-

tustöölisi linna poolt, kuna lihttöö teeb majaperemees ise ülalmainitud 10% arvel.

Sellise organisatsiooni ja süsteemi tõttu (standardiseeritud osad, massiline tootmine ja ost, maja tulevane peremees töötab ise ja viibib alati töö juures) on võimalik ehitada umbes 30—40% odavamalt kui ehitaks igauks üksikult omaette.

Kui maja on valmis, siis kinnistatakse see omaniku nimele, kuid esimene obligatsioon antakse linnale laenu kindlustuseks.

Kui keegi soovib tasuda oma laenu enne 30-aastast tähtaega, siis on see talle alati võimaldatud.

Sel süsteemil on suur sotsiaalne tähtsus. See võimaldab vähese varandusega isikule omandada mugava elamu soodsail tingimusil. Suur sääst, mis saavutatakse ehituskuludes, on rahvamajanduseliselt väga tähtis. Sel viisil ehitatud majade omanikud on peamiselt ametnikud, õpetajad ja paremapalgalsed oskustöölised. Ameeriklane A. Oxholm, raamatu „*The small-housing scheme of the city of Stockholm*“, millisest raamatust on võetud käesolevas artiklis kasustatud andmed, autor märgib, et teda üllatanud nende majade elanikkude „erakorraliselt kõrge kultuuriline elutase“.

Narva-Jõesuu suvituskoha tekkimine ja arenemine kuni 1899. a.

Mag. A. Soom.

Narva linna arhivaar.

Suvel 1935 möödus 60 aastat Narva-Jõesuu suvituskoha asutamisest Narva linnavalitsuse poolt. Siinne suvituskohatähtsust pole kaugeltki vanemaid Eestis. Kuid selle eest olid olemas kõik eeldused, et ta võis saada populaarseimaks ja suurimaks suvituskohaks meie rannikul. Juba kohe suvituskoha asutamise järgi algas Narva-Jõesuus elav suvituskruuntide omandamine, kusjuures suvitajate arv juba esimesil aastail tõusis 1400-ni. Suvituskoha areng oli nii jõudus, et 1914. a. paiku arvestati suvitajate arvu juba 12 000—13 000-le.

On iseloomustav, et Narva-Jõesuu suvituskohatähtsust tekkinud kohe peale vene 1870. a. linnaseaduse kehtimapanemist Narvas. Ehkki sinne mererannik kuulus linnale juba alates XVII sajandi keskpaigast, ei leidunud raekorralduse ajajärgul isikuid, kes oleks osanud hinnata sellest seisuko-

hast paiga tähtsust. Kehva liivast ja kohati soist maaala majandati peamiselt metsamaana või jälle anti siin krunte kalureile. Pealeselle asus siin üksikuid kroonu- ja kaubanduslikke asutisi, lootse, laevatöölisi ja käsitöölisi. Ainult vähesed rikkamad Narva kodanikud olid XIX sajandi teisel poolel hakanud siia ehitama endale suvilaid. Viimaste arvu võiks 1868. a. paiku hinnata 5—8%-le. Kogu Narva-Jõesuus antud kruntide arv ulatus tol ajal saajale. Asustatud ala asetses peamiselt praeguse tuletorni ja turu piirkonnas ja jõe kaldal. Üksikud suvilad leidsid samal ajal ka Narva-Jõesuu naabruses asuvas Augas, tollaegse nimega Šmetske.

Vene 1870. a. linnaseaduse kehtimapanek Narvas 1873. a. tõi üldse suure muudatuse mitte üksi linna poliitilises, vaid ka majanduslikus ja kultuurili-

ses elus. Seejuures märkame ühtlasi, et õige suured teened kõigis neis uusis algatusis olid Narva esimesel linnapeal insener-tehnoloogil Adolf Hahn'il, kes oli võrdlemisi tark, laia silmaringiga ja energiline isik. Kohe linnapeaks valimise järgi 16. augustil 1873 asus ta korraldama linna ümber uuema aja nõuete järgi. Tema teeneks muuseas tuleb lugeda linna veevärgi asutamist 1876. a., Narva kreiskooli ümberkujundamist progümnaasiumiks 1875. a., naisgümnaasiumi asutamist 1882. a., linna puistee (Koidula puistee) ja kivitrepide ehitamist ja lõpuks Narva-Jõesuu suvituskoha loomist.

Ehituskrunte suvilate ehitamiseks hakkas Narva linnavalitsus Narva-Jõesuu asustatud ala ja Auga vahelises rajoonis andma juba 1873. a. lõpul ja 1874. a. algul. 15. novembril 1873 otsustas linnavolikogu anda krundid kasutajaile välja obrokilepingu alusel, kusjuures igaaastaseks obrokimaksuks määrati $\frac{3}{4}$ kopikat ruutsüllast aastas. Kuna kruntide soovijaid selliste soodsate tingimuste tõttu leidis võrdlemisi rohkesti — järgmise — 1874. a. 11. aprilliks oli antud välja 24 krunti — tõstis volikogu obrokimaksu $1\frac{1}{2}$ kopikani ruutsüllast. Tol ajal polnud aga veel juttu suvituskohast kui sellisest, ega märka, me sel alal mingit kapitali investeerimist linnavalitsuse poolt. Linnavalitsuse seniseid samme tuleb seega vaadelda kui katsetamist. Ehkki linnapea A. Hahn tõenäoselt juba tol ajal hellitas ideed, luua Narva-Jõesuus suvituskohata, ei võinud ta, arvestades asja uudsust, siiski olla täiesti kindel ettevõtte õnnestumises.

1875. a. suveks aga oli asjade areng jõudnud juba sellesse staadiumi, et linnavalitsus riskis astuda Narva-Jõesuu suvituskoha väljaarendamiseks juba ulatuslikumaid samme. Nimelt oli Narva-Jõesuus selleks ajaks juba antud välja 46 krunti, millest enamik olid suvilad ehitatud üles. 25. juulil 1875 esineski linnavalitsus linnavolikogu ees järgmiste ettepanekutega: kuna kruntide väljaandmine Narva-Jõesuus on olnud väga edukas, ja selle tõttu pole kahtlust, et kogu sealne mererand lähemate aastate jooksul asutatakse ja seal kujuneb „Narva meresupelkoht“, on väga tähtis seal ehitada teid, rajada suvitajaile jalutuskohaks park, asutada võrasteremaju ja avada kauplusi. Seepärast palub linnavalitsus volikogu: 1) lubada temal asuda nii Narva-Jõesuust Augasse viiva tee, kui üksikute kruntide vaheliste

teede kordaseadmisele, 2) jätta välja andmata 8 suvituskrunti, n-rid 78—93, Narva-Jõesuu ja Auga vahel, kuna nimetatud maaala võiks tulla arvesse suvituskoha pargi rajamisel. Ettepanek võetigi volikogu poolt ühelhäälel vastu. Samal koosolekul otsustas volikogu panna Narva-Jõesuus ametisse turuülevaataja, anda kohalik kõrts uuesti rendile, avada võõrasteremaja alkoholsete jookide müügi õigusega ja veinikauplus. Edasi, 31. oktoobri 1875. a. koosolekul andis linnavolikogu apteeker Otto'le loa asutada Narva-Jõesuus apteek. Kuna Narva-Jõesuu korraldamine oli ühenduses võrdlemisi suurte kuludega, otsustas volikogu 1876. a. septembris nõuda kruntide obrokile võtjailt peale aastamaksu veel 500 rubla ühekordset maksu igalt krundilt.

Nüüdsest peale võttis linnavalitsus Narva-Jõesuu suvituskoha väljaarendamise veelgi tõsisemalt käsile. Kuna suvitajaile oli võrdlemisi suureks ebamugavuseks kõigepealt posti- ja telegraafikontori puudumine, esines linnavalitsus 31. jaanuaril 1877 volikogule Narva-Jõesuus posti- ja telegraafikontori asutamise ettepanekuga. Volikogu otsustas paluda Peterburi kubernerit kaudu vene postivalitsuselt nõusolekut, avada Narva-Jõesuus ajutine kontor lihtkirjade vastuvõtmiseks ja väljaarendamiseks ja telegraafivalitsuselt samasugune luba iseseisva telegraafikontori asutamiseks. Seejuures oli nähtud ette, et linnavalitsus kannab posti laeval veo kulud. Telegraafivalitsuse poolt nähtavasti tuldigi linnavalitsuse sellekohasele sooviavaldusele kohe vastu, tingimusel, et linn annab kontoriks vastavad ruumid tasuta. Kuid postkontori küsimust näeme uuesti tõstetavat päevakorrale 1881. a. veebruaris. Nimelt tegi linnavolikogu linnavalitsusele uuesti ülesandeks astuda selles asjas postivalitsusega läbirääkimusisse ja üürida iga aasta viieks suvekuuks postkontori jaoks kolme toa ja köögiga korteri. Ruumide sisustuse soetamiseks määras volikogu 75 rubla.

Kuna suvituskruntide väljaandmine oli arenenud õige jõudsasti ja varemalt planeeritud kruntidest oli veel õige väike osa jäänud järele, võttis volikogu linnavalitsuse ettepanekul 14. oktoobril 1877 vastu otsuse, et Narva-Jõesuus tuleb planeerida uusi krunte, nimelt tuletorni ja päästejaama vahel tuiskliival umbes 30 mitmesuguse suurusega krunti ja Augasse viivast teest pahemal pool umbes 50 krunt

ti, igauks 50 sülda pikk ja 20 sülda lai. Mõlemas rajoonis tulid need anda välja obrokilepingu alusel, 1½-kõpikase aastamaksuga ruutsüllast. Kuid ühekordse maksu suhtes tehti erand. Auga teest pahemal pool asuvaist kruntidest tuli maksta 200 rubla ühekordset maksu, kuid tuiskliival asuvate kruntide võtjaile otsustati anda 10 aastaks kergendus, tingimusel, et krundi kasustajad kindlustaksid neid võimalikult kiiresti tuiskliiva vastu. Sel viisil loodi mõneks aastaks küllaldane kruntide tagavara. Ühtlasi otsustas volikogu suurendada ka pargi ala, lõigates selleks metsamaast pahemal pool Augasse viivast teest senisele pargile juurde umbes 200 sülla pikkuse ja 50 sülla laiuse maariiba, pindalaga umbes 4 tessatini. Varemalt planeeritud pargiala oli juba alates 1875. a. korraldatud ja sinna rajatud kõnniteed.

1879. a. augustis, tiivustatud Narva-Jõesuu suvituskoha kiirest arengust ja krundimaksude arvel linna tulude erakordsest suurenemisest, otsustas linnavalitsus paluda linnavolikogult ühekordsete krundimaksude tuludest 5000 rubla krediiti maantee ehitamiseks Narva-Jõesuust Augasse ja kuivatuskraavide kaevamiseks kahel pool teed. Sellekohase ettepaneku autoriks põlnud keegi muu kui endine linnapea (1873—1877) ja volikogu liige A. Hahn. Ettepaneku põhjenduseks esitas A. Hahn Narva-Jõesuu suvituskoha arengu kohta järgmised arvulised andmed: 1873. a. lõpust kuni 1879. a. 28. au-

gustini oli antud Narva-Jõesuus 69 ja Augas 37, kokku 106 krunti. Väljaandmata krunte oli Narva-Jõesuus 72 ja Augas 4. Linn sai kruntidest igaaastast obroki maksu 1874. a. 1000 rbl. 89 kop.; 1875. a. — 1345 rbl. 22 kop.; 1876. a. igaaastast obrokimaksu 1648 rbl. 23 kop. ja ühekordset maksu 1000 rbl.; 1877. a. igaaastast obrokimaksu 1698 rbl. 57 kop. ja ühekordset maksu 2500 rbl.; 1878. a. igaaastast obrokimaksu 2087 rbl. 08 kop. ja ühekordset maksu 4100 rbl. ja 1879. a. igaaastast obrokimaksu umbes 2200 rbl. ja ühekordset maksu umbes 4800 rbl.

Enne 1874. a. oli linna tulu Narva-Jõesuu kruntide rendist võrdlemisi väike, näiteks 1873. a. kõigest 489 rbl. 39 kop.

Linna kulud Narva-Jõesuu ja Auga suvituskoha korraldamiseks seevastu olid: 1874. a. 218 rbl., 1875. a. 415 rbl. 75 kop., 1876. a. 237 rbl. 58 kop., 1877. a. 480 rbl. 50 kop., 1878. a. 258 rbl. 70 kop. ja 1879. a. 500 rbl.

Seega ei toonud linn Narva-Jõesuust Augasse maantee ehitamiseks 5000-rubla-se krediidi määramisel õieti mingit erilist ohvrit, vaid see summa laekus linna kassasse suvituskruuntide tulust juba üksi 1879. a. Linnavolikogu ei teinudki krediidi suhtes takistusi. Nõutud summa anti A. Hahn'i korraldusse ja ühtlasi pandi tema peale linna kogu selle majapidamisala juhtimine.

(Järgneb.)

Eesti Linnadeliidu tegevusest.

ELL juhatuse koosolek peeti 19. detsembril 1935.

Avaldati riigivanema vanema käsundusohvitseri kiri 29. oktoobrist 1935 ELL esimehele ja milline on sisult järgmine:

„Härra Riigivanema ülesandel palun võtta vastu ja ka anda edasi tänu Eesti Linnadeliidu esindajatekogule hr. Riigivanemale 24. skp. läkitatud tervituste eest.“

Viljandi Linnavalitsus avaldas soovi, et algatataks seaduseelnõu koostamist, mis lahendaks sõidu- ja kõnniteede korrashoidmise küsimust.

Arutanud selle, otsustati jätta küsimus lahtiseks ja pärida järele ELL liikmete — linnade arvamusi ülaltähendatud küsimuse kohta.

Kuna orvukohtud on tunnustatud linnaasutisiks, osutub otstarbekohaseks ühtlustada nende raamatupidamist.

Arvestanud seda, otsustati asuda seisukohale, et sellekohased juhtnõõrid peaks töötama välja ELL koos Siseministeriumi esindajaga, kusjuures asja tegelik teostamine jäeti ELL esimehe ja büroo hooleks.

H. Avikson avaldas soovi, et ELL astuks samme maksuvõimetusaktide koostamise korra muutmiseks ja et enne selliste aktide koostamist hangitaks vastavate isikute kohta täpsemaid andmeid, mis aitaks vältida kõrvalehoidmist maksukohusest, eriti ravimaksude sissenõudmisel.

Otsustati pöörduda vastava märjukirjaga Siseministeriumi poole.

Kuna praegu on kehtimas kord, kus kontsertidel esitatavalt helindeilt nõutakse autoritasu ka siis, kui omavalitsused, korraldades kodanikele suvemuusikat, ei saa selliseilt kontsertidelt mingit tulu, vaid

kannavad ainult kulusid, otsustati astuda samme vastavate normide muutmiseks, et omavalitsusil nende poolt tasuta korraldatavail kontsertidel esitatavalt helindeilt ei tuleks maksta autoritasu.

Kroonika.

VIII Soome linnadepäev.

VIII Soome linnadepäev peeti 7. ja 8. augustil 1935 Oulus. Oulu on lääni pealinn põhja Soomes, 25 000 elanikkuga, asutatud XVII sajandi algul. Linnadepäevast võtsid osa, peale riigi, omavalitsuste ja mitmesuguste eraorganisatsioonide esindajate ka naabermaade linnadeleitude esindajad. Eesti Linnadeleitu esindasid R. Moormann ja V. Smetanin. Üheks tähtsamaks päevakorrapunktiks oli eelarvete ühtlustamine linnade vahel, millise küsimuse ettevalmistamiseks ja ettekandmiseks oli moodustatud eriline komitee. Küsimus tekitas elavaid läbirääkimusi. Läbirääkimusil avaldatud soovid anti läbitöötamiseks komiteele, kellele tehti ülesandeks saata küsimus seisukohavõtmiseks üksikuile linnadele ja siis alles kujundada otsus lõplikult. Üheks küsimuseks oli rahvakooli kulude jagamise küsimus riigi ja omavalitsuste vahel. Vastavale referaadile järgnesid elavad läbirääkimused ja resolutsioonis nõuti muuseas, et kulude jaotamine riigi ja linnade vahel korraldataks ümber õiglasemale alusele. Edasi arutati ehitiste maksimaalset kõrgust linna- ja maakondade jaoks ja mõnda seadust, mis puudutavad linna huve. Liikmemaksu ülemäär linnadeleitudele määrati kindlaks 100 Smk. aastaks igalt 100 kogukonnaliikmelt. Seoses linnadepäevaga olid väljasõidud ümbruskonda ja välismaalasele oli korraldatud eriline tutvumisvõimalus rea linnadega.

Hoolekandekursused Soomes.

Soome linnade hoolekandeametnikkude ühing korraldas 10.—17. novembrini 1935 erilise kursuse isikuile, kes teotsevad hoolekande alal. Kursus koosnes 30 loengust ja mitmesuguseist praktilisist külastusist vastavasse asutisisse.

Kopsuhaigetesanatooriumi kasustamine Helsingile.

Helsingi linn kaalus küsimust, kuidas otstarbekohaselt kindlustada linnale tarvilikke võimalusi kopsuhaigetesanatooriumi kasutamiseks. 28. augustil 1935 otsustas linnavolikogu tunnustada kohasemaks lahenduseks osta 120 aktsiat 5000 Smk. nimiväärtuses sanatooriumi aktsiaühingult, kes ehitab sanatooriumi Kiljavasse ja siis, kui sanatoorium valminud, toetada seda nelja aasta jooksul 600 000 Smk. aastas. Peale selle otsustas linn omandada 16 kohta ühes teises laiendamiselolevas sanatooriumis, kui laiendamine teostub ettenähtud kava kohaselt.

Maksukambrivekslite tarvituselevõtt Helsingis.

1935. a. suvel võttis Helsingi linn esmakordselt tarvitusele lühiajalise krediidi vajaduse rahuldamiseks erilised maksukambrivekslid, millega linna saab vastavate maksude kindlustusel lühiajalist laenu 1,8—2,37%-ga.

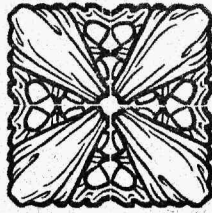
Tampere linna administratiivpiiride laiendamisest.

Riiginõukogu otsuse kohaselt ühendatakse Tampere linnaga alates 1. jaanuarist 1937 Hyhky, Kaarila, Pispala, Rahola, Willilä, Tohloppi ja Pitkäniemi küla. Ühes sellega saab linn omale 44% Pohjois-Pirkkala kogukonna varandusist, arvatud välja fondid. Sellega suureneks Tampere linna elanikkude arv 11—12 000 võrra, tõustes ümmarguselt 70 000-le.

Raekoja laiendamine Lahtis.

Lahti linnavolikogu otsustas raekoja laiendamiseks teha obligatsioonilaenu 4 000 000 Soome marga suuruses 20 aas-

„Linnad ja Alevid“

Eesti Linnadeliidu häälekandja

ilmub 1935./36. a. VIII aastakäiguna, avaldades artikleid ja teateid nii kodu- kui välismaade linna- ja aleviomavalitsuste korraldusest ja elust, tutvustades nende kavatsuste ja saavutustega jne.

Ajakiri ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s., aastakäigu (10 numbrit) — kr. 2.50.

Saadaval ka vanemad aastakäigud.

**Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6
Telefon 431-58.**

